

Utdrag ur

HEJNUM KYRKA GOTLAND VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2008

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Hejnum kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningssprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	Antikvarie Eva Selin
Kalkmålningar	Ej utsedd
Stenarbeten	Ej utsedd
Inventarier av trä	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av metall	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av sten	Antikvarie Rebecka Svensson
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr)
Övriga inventarier	Antikvarie Rebecka Svensson

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Riksantikvarieämbetets arkiv, ATA, Stockholm.

Handlingar i Gotlands fornsals arkiv, Visby

Hejnum kyrka Utvärdig restaurering 1988-89 dokumentation, antikvarie Anna Malmsten, Gotlands fornsal.

Inventering av inventarierna i Hejnum kyrka 2001-03, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.

Inventering av Hejnum kyrkogård, utförd 1996 av antikvarie Roger Öhrman, Gotlands fornsal.

Program för omläggning av tegeltak m.m., upprättat av arkitekt Jan Utas 1988.

Snædal, T., Gotlands runinskrifter, band 3 (manuskript).

Tryckta källor

Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, 1990.

Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.

Nilssøn Strelow, H., Cronica Guthilandorum, 1633.

Rohr, I., Gotlands kyrkklockor och ringningsseder, 1985.

Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.

Sveriges Kyrkor, Gotland bd II, 1935.

Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.

Utas, Jan Andréasson-, Om gotländska valv, examensarbete i Arkitekturens teori och historia,

Chalmers tekniska högskola, 1971.
 Öhrman, R., Sockenmagasin på Gotland, Gotländskt Arkiv 1990.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1029	Årtal enligt Strelow.	SvK
1239	Årtal enligt Taxuslistan.	SvK
o. 1200	En romansk stenkyrka uppfördes, med absidkor i öster och långhus i väster, SvK anger att absidkyrkan uppfördes 1169, men att den skulle kunna vara från 1000-talet.	GK, SvK
t. 1200-tal	Ett torn tillfogades den lilla absidkyrkan, SvK anger o. 1190.	GK, SvK
	Triumfkrucifix, möjligen även fattigstocken som då kanske utgjorde krucifixpedestal (SvK anger "o. 1210").	GK, SvK
o. 1250	Uppfördes det kor och långhus vi ser idag, i dessa byggnadskroppar återanvändes delar av rundbågsfrisen som omslutit absidkyrkan. Även en portal återanvändes från denna kyrka. (SvK anger att tornet uppfördes 1236 och koret omkr. 1250. och nämner Lafrans som mästare.)	GK, SvK
	Kyrkan dekorerades invändigt med muralmålningar, GKM anger 1236.	GKM, GK
	Sakristan uppfördes.	GK
	Kyrkklockan göts.	GKR
	Ringen och korset till triumfkrucifixet (SvK anger o. 1240).	GK
	Träskulptur i form av tronade Madonna, nu deponerad i Gotlands fornsal.	SvK
1200-tal	Muralmålningarna ovan triumfbågen målades över med nya, GKM anger o. 1250 samt att de utfördes av Mikaelmästaren.	GK, GKM
	Dopfont.	GK
o. 1330	Träskulptur föreställande S:t Olof, nu deponerad i Gotlands fornsal.	SvK
o. 1350	Träskulptur föreställande Kristus, nu deponerad i Gotlands fornsal.	SvK
1393	Gravhäll lagd över Herr Laurentius Ebbink och hans moder Wolburge.	SvK
o. 1450	Kyrkan dekorerades med muralmålningar utförda av "Passionsmästaren".	GKM, GK, SvK
	Träskulptur föreställande manlig apostel, nu deponerad i Gotlands fornsal.	SvK
1624	Tornhuven ombyggdes.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1685	Öppningen vid predikstolen togs upp, GK anger på 1700-talet vid anskaffandet av predikstolen.	SvK, GK
1600-tal	Dopfont.	GK, SvK
1704	Målning föreställande kvinna på kyrkbänken, utfördes trol. av Christian Lorenz Numens.	GKS
	Målade Christian Lorenz Numens en numera borttagen vägg mellan långhus och ringkammare.	GKS
	Tillverkades predikstolen (inskr.).	GK, SvK
	Altarskrank (inskr.).	SvK
1706	Korbänken målades av Abraham Beck. Troligen målade han även en kvinnofigur på en bänkdörr (inskr.).	GKS, GK, SvK
1721	Predikstolen målades av Jöns Wulff (inskr.).	GKS, GK, SvK
1738	Altartavlans Golgata-scen målades trol. av Pehr Fjellström. Tavlan bekostades av prosten Johan Lutteman (inskr.).	GKS GK, SvK
1746	Ljuskrona (inskr.).	SvK
1700-tal	Under 1700-talets förra hälft fick inhägnaden runt kyrkogården förfalla.	SvK
1759	Är ett träplank på 74 alnar uppsatt runt delar(?) av kyrkogården.	SvK
1761	Börjar en kyrkogårdsmur på norra sidan att uppföras av sten, troligen slutfört 1781.	SvK
1810	Tornhuven reparerades.	SvK
1859	Predikstolen övermålades.	SvK
	Stor del av korbänken målades om.	GF
1861	Blev långhustaket norra takfall pålagt.	Inskr.
1873	Tornhuven reparerades.	Inskr.
1914	Vid omläggningen av golvet fann man grunden till en absidkyrka.	SvK
1925	Pannrum under sakristian (enl. foto av A.Edle) och sannolikt värmeinstallation.	ATA
1926	Lades ett förslag om att restaurera kyrkan.	GF
1927	Ett processionskrucifix deponerades i Gotlands fornsal.	ATA
1948(?)	Tornet reparerades.	ATA

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1960	Kyrkan restaurerades ut- och invändigt efter förslag av arkitekten Olle Karth. Muralmålningarna framtogs och konserverades av Erik Olsson som också rengjorde och konserverade stora delar av inredningen. Bl. a. reparerades tegeltaken och fogar med C-bruk fogades om med K-bruk. Invändigt revs en läktare. Elinstallation och värmeanläggning.	GK GK ATA
1968	Orgeln byggdes av John Grönvall Orgelbyggeri, Lilla Edet.	ISO
1977	Kyrkklockan försågs med ny upphängning m.m.	ATA
1979	Tre orgelpipor blev stulna.	GF
1988	En mindre utvändigt restaurering efter förslag av arkitekt Jan Utas, Visby, utfördes: Tegeltaket lades om. Även mindre arbeten på tornhuven utfördes såsom tjärsmörjning, rengöring från svampangrepp och reparation av vindflöjeln. Klockdäcket byggdes om, utkastaren reparerades och kläddes med blyplåt. Fasaderna putslagades och hörnkedjorna rengjordes. Kyrkan försågs med åskledare.	GF GF
1990	Lampetterna elektrifierades. Högtalare.	GF GF
1992	Långhusportalens kapital konserverades.	GF
o. 1997	Minneslunden anlades.	GF
1999	Gravhäll konserverad av Stenkultur AB, hällen ställdes under tak på kyrkogården.	GF
2007	Reparation av kondensskadad puts ovan triumfbågen i långhuset.	Muntl.
2011-12	Ut- och invändig restaurering efter förslag av arkitekt Jan Utas, Visby, entreprenör Byggnadshyttan: – Reparation av tornhuven med bl.a. ny panel och vindförankringar. – Putsreparation av fasaderna – Rengöring av väggar och valv i tornrummet och sakristian. – Avgränsning av förrådsutrymme i tornrummet bakom orgeln med två dörrar, och nya trappor till tornvinden.	

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
GF	Gotlands fornsals arkiv.
GK	Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.
GKM	Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.
GKR	Rohr, I., Gotlands Kyrkklockor och Ringningsseder, 1985.

GKS	Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.
ISO	Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989: II, Linköping och Visby stift, 1990.
Inskr.	inskrift i kyrkan
Muntl.	Muntlig uppgift från församlingen.
o.	omkring
s.	sent
SHM	Statens Historiska Museum
Strelow	Nilssøn Strelow, H., Cronica Guthilandorum, 1633.
SvK	Sveriges Kyrkor, Gotland bd II, 1935.
t.	tidigt